

A BCI-pamut is a „greenwashing” (zöldremosás) félrevezető zöldkampány része?

Kutasi Csaba

A gyapottermesztés területén terjedő fenntarthatósági rendszer elsősorban optimális vízgazdálkodásra, a talaj megővésére, a káros növényvédelmi gyakorlatok minimalizálására épül. Hazánkban is igényelhető lesz ilyen jellegű tanúsítás ruházati cikkekre, azonban a védjeggyel foglalkozó illetékes szerint a rendszer fejlesztése még folyamatban van. Független tanulmányok és médiakutatások, ill. a **Changing Markets Foundation (CMF)** korábbi jelentése egyértelműen megállapította, hogy egyes fenntarthatósági tanúsítványok – így a BCI is – gyakran félrevezetőek. A hazai értelmezést próbáljuk megvilágítani néhány gondolattal.

A BCI szervezet és működése

A *Better Cotton Initiative* (BCI) olyan „jobb pamut

kezdeményezés”-sel foglalkozó szervezet, amely több országban segíti elő a fenntarthatóbb gyapottermesztési gyakorlatok elterjesztését (1. ábra). Egyes információk szerint a 2018–19 évi szezonban a BCI előállítás tette ki a globális gyapottermesztés

22%-át, 2,3 millió engedéllyel rendelkező gyapottermesztő gazdálkodó nyilvántartásával. A törekvés megfelel az ENSZ céljainak, hogy jobb globális vízfenntarthatóságot (gazdaságos vízhasználat) és fenntartható termeszést érjenek el ebben a mezőgazdasági ágazatban. Az ebben résztvevő gazdálkodók képzésben részesülnek a víz hatékony felhasználása, a talaj (termőföld megővése) és a természetes élőhelyek optimális gondozása (a természeti körülmények, szokások megőrzése), a káros növényvédelmi gyakorlatok hatásának minimalizálása (a vegyi növényvédelem káros hatásait jelentősen csökkentve), a pamutmagszál minőségének megőrzése és a tisztességes munka elvének betartása érdekében. Így elősegítve a jobb öntözési gyakorlatokat, a műtrágyák alkalmazásának észszerű csökkentését. A BCI állítólag az egyetlen figyelemre méltó fenntarthatósági rendszer a gyapottermesztés területén, ugyanakkor engedélyezi géntechnológiával manipulált cserjék termesztését.

BCI tagság az értékesítési láncban

1. ábra

Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklésére egyes ausztráliai BCI gazdálkodók önként vállalták hozzájárulásukat a szén-dioxid kibocsátás csökkentéséhez (pl. a belsőégésű motorral hajtott vízszivattyúkról napelemmel működtető öntözőrendszerre tértek át). Továbbá törekvések vannak a jó gyapothozam eléréséhez szűk-séges nitrogénműtrágya alkalmazására és az ehhez igazodó műtrágya adagolásra is.

A BCI kialakításának gondolata a Természetvédelmi Világalap a Vadvilágért (World Wildlife Fund for Nature – WWF) kerekasztal-beszélgetésével kezdődött 2005-ben. A jobb gyakorlatok bevezetése 2010-ben indult, az afrikai régiók országainak, továbbá Brazília, India és Pakisztán bevonásával. 2013-ban kiterjesztették, Kínára, Tádzsikisztánra, Törökországra és Mozambikra is. Tíz év múlva a BCI felfüggesztette az engedélyezést Kína egyik autonóm területén, a régióban folytatott kényszermunkára

hivatkozva. A BCI sanghaji képviselője kijelentette, hogy nem talált a kényszermunkára vonatkozó bizonyítékot a Xinjiangban végzett felülvizsgálat során, azonban a svájci BCI központ ezt figyelmen kívül hagyta.

Hazánkban is igényelhető lesz később ilyen jellegű védjegy a ruházati termékekre is, termékenkénti éves díj fizetése ellenében. A rendszerbe egy kérdőíves űrlap kitöltésével lehet majd belépni, ebben többek között válaszolni kell a következőkre:

Alkalmazott tanúsított irányítási rendszer az igénylő vállalkozásnál (pl. ISO 9001, ISO 14001, GMP – helyes gyártási gyakorlat – stb.), felhasznált anyagok összetevői (szálasanyagok, akár szálkeverékek is a szintetikus – műanyag – komponens megadásával), égést akadályozó

feldolgozási segédanyagok, katalizátorok, állati eredetű anyagok (így állati eredetű kötőanyagok, színezékek, oldószerek, feldolgozási segédanyagok – pl. írezőszer –, állati eredetű összetevőket tartalmazó műanyagok (pl. zsírsavszármazékok), GMO besorolású anyagok alkalmazása stb.). Érdekes módon nem szerepel feltétlenül pl. a BCI-pamut alkalmazása, továbbá nem terjed ki a felmérés arra, hogy a védjegyet igénylő textiles vállalkozás rendel-

BCI gyapotcserje és a -pamut ökokocmkéje

2. ábra

kezik-e valamely termékre ill. gyártásra vonatkozó tanúsított – környezet- és egészségvédelmi –, nemzetközileg elismert megkülönböztető textiles védjeggyel (Oeko-Tex®, STeP®, GOTS® stb.). Egyébként meghatározott kémiai szerkezetű lágolásgátló textilkikészítőszerkezet pl. a szigorú Oeko-Tex® is engedélyez meghatározott (mg/kg) határértékkel, miután adott ruházati és lakástextil cikkek-nél ez a képesség alapvető követelmény. Amennyiben a kitöltött és aláírt kérdőív alapján az eljáró szervezet engedélyezi a címke használatát (2. ábra), a vállalkozás évenként rendezi a szolgáltatás díját, úgy évente egyszer ellenőrzést végeznek a hazai gyártó telephelyén.

Az érem másik oldala

2017-ben független tanulmányok és médiakutatók láttak napvilágot, miszerint a „zöldremosási” technikák egyikéről lehet szó, miután a BCI gyapottermesztés-nél is jellemzően fennáll az intenzív öntözés, előfordul továbbra is az igen hatásos növényvédőszerkezet kijuttatása permetezéssel, valamint előfordul a gyermek- és kényszermunka. Hangsúlyosan felmerült, hogy olyan, „mindenki számára megfelelő” (pl. a BCI-pamuttal kapcsolatos) ökcímkek kerülnek adott ruházati termékekre, amelyek mögött nincs rendszeres helyszíni (pl. gyapottermőterületi, termelőegységi stb.), precíz ellenőrzésekkel (társadalmi és környezeti felelősségvállalás) és műszeres analitikai anyagvizsgálatokkal (pl. peszticid-tartalom stb.) kontrollált háttér. A BCI ezeket különböző érdeklőnbségekre hivatkozva igyekezett cáfolni.

A Changing Markets Foundation (CMF) korábbi jelentése egyértelműen megállapította, hogy egyes fenntarthatósági tanúsítványok gyakran félrevezetőek, miután nem veszik figyelembe az adott termék életciklusának minden szakaszát. Az így jelzett cikkek egy részének „zöldebb” jellege általában nem felel meg a valóságnak és a széleskörű követelményrendszeren alapuló, anyagvizsgálatokkal kontrollált megkülönböztető minőségi tanúsításoknak. „A tanúsítás hamis ígérete” címet viselő CMF jelentés pl. a textilipar számára elérhető különböző fenntartható tanúsítványokat vizsgálta.

Az alapítvány elemzéséből kiderül, hogy az egyre szélesebb körben terjedő ökcímkek között olyanok is megjelennek, amelyeknél „nincs olyan átfogó rendszer, amely kielégítő módon kezelné a fenntarthatósági teljesítményt az egész ellátási láncban”. A CMF jelentése sok hiányosságot is tapasztalt a Higg Indexben, pl. abban, hogy a márkákat előállítók, a kiskereskedők és az egyéb értékesítési láncban résztvevő partnerek a létesítmények mérhessék fenntarthatósági teljesítményüket (a Fenntartható ruházatok tömörülése által létrehozott Higg Index lehetővé teszi az előállítók, ill. a termék fenntarthatósági teljesítményének pontos mérését és pontosított rangsorolását), egyúttal védi és elősegíti a termelésben részt vevő dolgozók, a helyi közösségek és a környezet jólétét és elősegíti fejlesztésüket.

„Lehetetlen mérni, hogy a Fenntartható ruházat koalíció (Sustainable Apparel Coalition – SAC) részvétele és a Higg Index használata hogyan javította az egyes textilruházati termékek környezeti hatékonyságát, mert a teljesítményről szóló beszámolók eddig pusztán önkéntesek voltak, és az eredmények nem kerültek el közvéleményhez”. Az ENSZ nemzetközi kereskedelmi központjának 2017. évi jelentése szerint a BCI-pamut „tanúsított terület” 2011–2015 között csaknem kilencszerezésre bővült, 2014–2015 között 38%-kal nőtt, így a gyors növekedés valószínűleg „nagyraeszt a kevésbé szigorú követelményeknek köszönhető”. Továbbá a vonatkozó jelentés hangsúlyozza, hogy a BCI-pamut lehetővé teszi a peszticidek (növényvédőszerkezet pl. gombák, baktériumok, rovarok ellen) és a géntechnológiával módosított magvak használatát. Végül konklúzióként szerepel: „Ez a gyenge rendszer gyorsan növekedett a biopamut rovasára”.

A fentiek mérlegelésével lehet textilszakmai szempontból is véleményt kialakítani az ilyen ökcímkekkel ellátott termékek valós megkülönböztető jellegéről, különös tekintettel a BCI-pamutra.

Felhasznált irodalom

- https://en.wikipedia.org/wiki/Better_Cotton_Initiative
- <https://changingmarkets.org/wp-content/uploads/2018/05/The-False-Promise-Full-Report.pdf>